

Міністерство внутрішніх справ України
Одеський державний університет внутрішніх справ

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ
ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ
ПРОТИДІ ЗЛОЧИННОСТІ**

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції

24 листопада 2017 року

Одеса
ОДУВС
2017

УДК 343.211.6+343.9.01
ББК 67.9(0)408.010+67.515
К 82

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Кримінально-правові та кримінологічні заходи протидії
К82 злочинності: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 24 лист. 2017 р. –
Одеса : ОДУВС, 2017. – 219 с.

УДК 343.211.6+343.9.01
ББК 67.9(0)408.010+67.515

© ОДУВС, 2017

УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА

*Кричевська Х.О., викладач кафедри кримінального права та кримінології
Одеського державного університету внутрішніх справ*

Проблема охорони життя та здоров'я населення вимагає постійної уваги з боку держави. Охорона життя і здоров'я особи визнається одним із пріоритетних напрямів державної політики та одним із основних факторів національної безпеки країни. Конституція України у ст. 3 зазначає, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1]. Також у ст. 27 Конституції наголошується на тому, що ніхто не може бути свавільно позбавлений життя, а обов'язком держави є захист людей від протиправних посягань [1]. Захист людини її життя і здоров'я регламентується як нормами міжнародного так і національного права. Так ст. 6 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права звертає увагу на невід'ємність права кожної людини на життя, охорону даного права законом і неможливість протиправного позбавлення життя [2]. Таке ж відношення ми можемо побачити і у ст. 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [3]. Що стосується національного закріплення, то норми щодо охорони зазначених найвищих соціальних цінностей містяться у розділі II «Злочини проти життя та здоров'я особи» Кримінального кодексу України (надалі – КК України).

Одним із злочинів, що посягає на життя людини, передбачених чинним національним законом про кримінальну відповідальність, є ст. 120 КК України – «Доведення до самогубства». Саме таке кримінально-каране діяння, як доведення до самогубства, в останні роки набуло великого резонансу.

Якщо проаналізувати законодавство деяких зарубіжних країн, можна побачити, що в різних країнах підхід до такого діяння, як доведення до самогубства є різним. Наприклад в деяких країнах взагалі не виділяють доведення до самогубства окремою кримінальною нормою, а діяння розглядаються з урахуванням наслідків за статтями, що передбачають кримінальну відповідальність за вбивство чи умисне заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю. Ряд країн дещо інакше підходить до проблеми регулювання такого діяння, шляхом зазначення в законі про кримінальну відповідальність повну заборону на схилення до суїциду у будь-якій формі. У багатьох європейських країнах ці норми застосовуються досить успішно та служать ефективною перешкодою на шляху створення всякого роду клубів самогубців і діяльності сект, що проповідують порятунок душі через суїцид [4, с. 99]. Сотула О.С. навіть припускає, що такий підхід «спрямований проти масового схилення до самогубства людей через Інтернет чи засоби масової інформації» [4, с.100].

Ст. 120 КК України передбачає відповідальність за доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, примусу до протиправних дій або систематичного приниження її людської гідності [5]. Отже, як ми бачимо, відповідно до диспозиції зазначеної норми, притягнути особу до відповідальності можливо лише якщо таке доведення до самогубства або до замаху на самогубства було вчинене шляхом: 1) жорстокого з нею поводження; 2) шантажу; 3) примусу до протиправних дій або

4) систематичного приниження її людської гідності. У той же час доведення до самогубства, яке вчиняється без застосування примусу, шантажу, приниження та інших, передбачених у статті 120 КК способів (наприклад, шляхом систематичного схилення, вмовляння особи до суїциду) наразі не визнається кримінально-карним діянням.

В результаті розвитку технічного прогресу, глобального розширення мережі Інтернет, на сьогоднішній день виникли нові способи не лише шахрайства в мережі, а й доведення до самогубства. У 2016-2017 роках у багатьох країнах СНД великого резонансу у суспільстві завдало широке розповсюдження в соціальних мережах так званих «груп смерті». «Групи смерті» - це певні групи (спільноти) в соціальній мережі, орієнтовані здебільше на підлітків, що починаються як гра з небезпечними завданнями, кінцевою метою якою є самогубство учасника. Нажаль, через відсутність в законі про кримінальну відповідальність норми, що передбачала б відповідальність за доведення до самогубства через мережу Інтернет, більшість випадків самогубств, вчинених підлітками, які є членами «груп смерті», взагалі не мають жодної кримінально-правової оцінки.

На сьогоднішній день у Верховній Раді знаходиться Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо розширення переліку кримінально-карних способів доведення до самогубства чи самокалічення або замаху на самогубство чи самокалічення) № 6748 від 17.07.2017 [6], який передбачає внесення змін до ст. 120 КК України, та викласти її у наступній редакції:

«1. Доведення особи до самогубства чи самокалічення або до замаху на самогубство чи самокалічення, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, примусу до протиправних дій або систематичного приниження її людської гідності, намовляння та підбурювання, в тому числі надання допомоги у вчиненні самогубства чи самокалічення, обману, а також будь-якого спонукання до вчинення самогубства чи самокалічення, популяризації самогубства чи самокалічення, втягування у групи в соціальних мережах, ігри, конкурси, квести та інші заходи, кінцевою метою, яких є самогубство чи самокалічення або їх імітація, - карається позбавленням волі на строк до трьох років.

2. Те саме діяння, вчинене щодо особи, яка перебувала в психологічній, емоційній, матеріальній, або іншій залежності від винуватого, або щодо двох або більше осіб, - карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

3. Діяння, передбачене частинами першою або другою цієї статті, якщо воно було вчинене щодо неповнолітнього, - карається позбавленням волі на строк від дванадцяти до п'ятнадцяти років.

4. Створення цільових груп, ігр, квестів та інформаційних продуктів, що пропагують самогубство чи самокалічення, схиляють до цих вчинків, зокрема, у друкованих виданнях, телекомунікаційних мережах загального користування, (соціальних мережах, комп'ютерних програм та мобільних додатків для електронних пристроїв, які надають можливість обміну текстовими та голосовими повідомленнями, аудіо та відео контентом, зображеннями, фотографіями, тощо), - карається позбавленням волі на строк до трьох років.

5. Втягнення неповнолітніх до цільових груп, ігр, квестів та інші діяння, що пропагують самогубство чи самокалічення, схиляють до цих вчинків, зокрема, у телекомунікаційних мережах загального користування (соціальних мережах, комп'ютерних програм та мобільних додатків для електронних пристроїв, які надають можливість обміну текстовими та голосовими повідомленнями, аудіо та відео контентом, зображеннями, фотографіями, тощо), що пропагують самогубство або самокалічення, схиляють до цих вчинків, - карається позбавленням волі на строк від п'яти до семи років.

6. Діяння, передбачене частиною четвертою та п'ятою, вчинене повторно, - карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.» [6].

Як ми бачимо, у законопроекті пропонується встановлення кримінальної відповідальності не тільки за доведення до самогубства чи його спроби, але й до вчинення самокалічення або його спроби.

На нашу думку, враховуючи швидкий ріст видів та способів скоєння злочинів, а саме доведення до самогубства через соціальні мережі, додатки в телефонах та взагалі в мережі Інтернет, виникає гостра необхідність реагування суспільства і держави на це, тому прийняття зазначених змін до Кримінального кодексу України буде великим кроком на шляху протидії новим видам та способам скоєння злочину, що посягає на життя та здоров'я людини.

Література:

1. [Конституція України \[Електронний ресурс\]](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96) : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96>.

2. [Міжнародний пакт про громадянські і політичні права](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_043) [Електронний ресурс]: пакт Організації Об'єднаних націй від 16.12.1966 р. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_043.

3. [Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004) [Електронний ресурс]: Конвенція Ради Європи від 04 листопада 1950р. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

4. Сотула О. С. Кримінально-правова охорона життя людини у країнах романо-германської правової сім'ї (порівняльне теоретико-правове дослідження): дис. на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / О. С. Сотула.-О., 2016. – 424 с. [Електронний ресурс]: Режим доступу : <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/2123/1>

5. [Кримінальний кодекс України](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14) [Електронний ресурс]: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

6. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо розширення переліку кримінально-карних способів доведення до самогубства чи самокалічення або замаху на самогубство чи самокалічення) № 6748 від 17.07.2017. [Електронний ресурс]; Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62323

Карчевський М.В. ПРАВО РОБОТІВ АБО РОБОТ З ПРАВАМИ: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....	94
Кереруш Ю.Н., Виноградов А.К. ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ.....	97
Кириченко А.А. СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНИМАНИЯ СУЩНОСТИ И ВИДОВОГО ДЕЛЕНИЯ КРИМИНАЛЬНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЙ В ОТДЕЛЬНЫХ СТРАНАХ ПОСТСОВЕТСКОГО ПРОСТРАНСТВА.....	98
Кісілюк Е.М., Смаглюк О.В. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПРОТИДІЯ РАДИКАЛІЗМУ В УКРАЇНІ.....	100
Коваленко В.В., Колб Р.О. ПРО ЗМІСТ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ.....	101
Колб О.Г., Руденко В.І. ПРО ДЕЯКІ КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДО ЗАСУДЖЕНИХ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ВИПРАВЛЕННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ.....	102
Колб І.О., Никифорчук Д.Й. ПРО ДЕЯКІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ.....	104
Колос О.В. ДО ПИТАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ПРИ ПОВТОРНІСТІ ЗЛОЧИНІВ.....	105
Конопельський В.Я. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ У КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧИХ УСТАНОВАХ УКРАЇНИ.....	107
Косьян А.І., Собко Г.М. ПОНЯТТЯ МОТИВУ ТА МОТИВАЦІЇ.....	109
Кривошеїна О.О., Виноградов А.К. НЕЗАКОННЕ ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ: ОСОБЛИВОСТІ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ТА ЙОГО ЗАПОБІГАННЯ.....	110
Кривченко Я.В., Собко Г.М. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИМУШУВАННЯ ДАВАТИ ПОКАЗАННЯ.....	111
Кричевська Х.О. УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА.....	114
Кудінов В.А. ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ АНАЛІЗУ СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ ЄДИНОГО РЕЄСТРУ ДОСУДОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ЩОДО ЗАПОБІГАННЮ ОСОБЛИВО ТЯЖКИМ ЗЛОЧИНАМ В УКРАЇНІ.....	115
Ланцедова Ю.А. ИННОВАЦИОННОЕ ПОНИМАНИЕ СУЩНОСТИ, СТРУКТУРЫ И ВИДОВОГО ДЕЛЕНИЯ АНТИКРИМИНАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ.....	118
Луріс В.Г. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО НОРМИ ПРО НЕЗАКОННЕ ЗБАГАЧЕННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТУ МЕХАНІЗМУ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ ЗЛОЧИНАМ.....	119
Манойленко К.М., Албул С.В. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ ТУРИСТІВ В УКРАЇНІ.....	121
Марченко О.А. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ДІЙОВИМ КАЯТТЯМ.....	122
Матвієнко Є.І., Шаблистий В.В., СМЕРТНА КАРА: ЗА І ПРОТИ. ПОГЛЯД МАЙБУТНЬОГО СЛІДЧОГО.....	124